

Maak van antibiotica geen dagelijkse kost

Worden meer antibiotica ingezet op grote melkveebedrijven en op bedrijven met een laag tankmelkcelgetal? De dierenartsen van Arts & Dier in Klijndijk zochten dat uit aan de hand van de gegevens van hun 184 melkveebedrijven.

GEESJE ROTGERS

In het afgelopen jaar zijn veel cijfers beschikbaar gekomen over het antibioticumgebruik. Deze cijfers geven veehouders niet alleen zicht op de hoeveelheid antibiotica die zijzelf gebruiken, ook kunnen de cijfers worden gebruikt voor interessante analyses. Dierenartsen van de praktijk Arts & Dier in Klijndijk (Drenthe) analyseerden de cijfers van hun 184 melkveebedrijven (in totaal circa 20.000 koeien)

om erachter te komen of het aantal dierdagdoseringen (ddd) verband houdt met de bedrijfsomvang en productiekengetallen. De analyses werden gedaan door Mariëtte Verduijn, zesdejaarsstudent Diergeneeskunde. Voor de analyses maakte Verduijn gebruik van informatie over het jaar 2012 uit MediRund, VeeOnline, bedrijfsgezondheidsplannen en Pir-Dap. Arts & Dier heeft diverse vestigingen in de

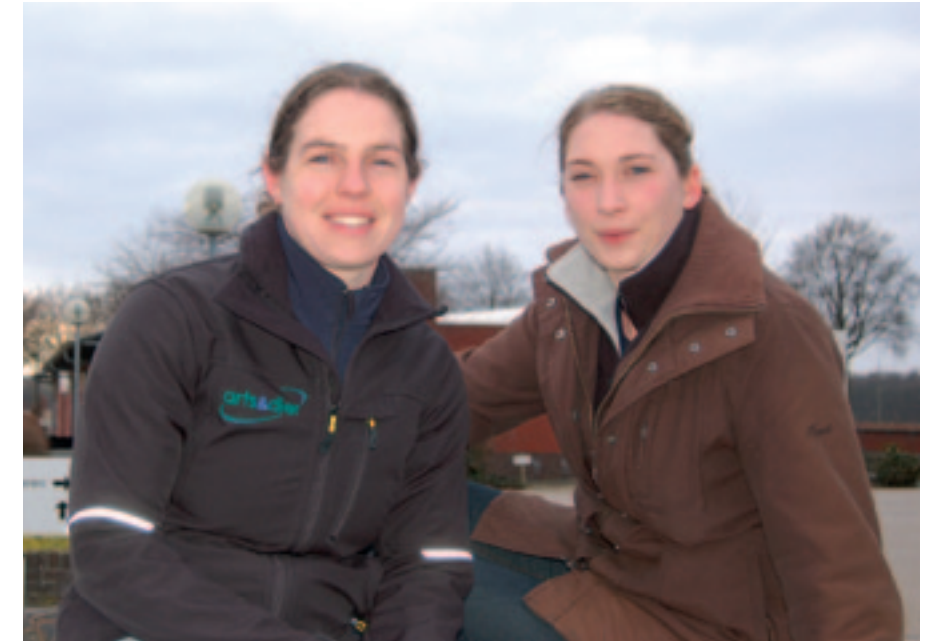
provincies Groningen en Drenthe. De melkveebedrijven die zijn aangesloten bij de praktijk hebben een gemiddelde bedrijfsomvang van 104 koeien (spreiding: 20 tot 450 koeien). "Wij wilden graag weten hoeveel antibiotica op onze veebedrijven werd gebruikt", vertelt rundvee-dierenarts Frieda Berg. "Gemiddeld bleken onze veehouders op 3,56 ddd te zitten, met een spreiding van 0-8,96 ddd." Dit zijn mooie cijfers. Het landelijke gemiddelde ligt op 4,2 ddd (op basis van eerste halfjaar 2012). De meeste bedrijven van de praktijk zitten al ruim onder de streefwaarde van 4,6 ddd van de Stichting Diergeneesmiddelenautoriteit voor 2011. Slechts enkele bedrijven vallen in de categorie ddd >8 (zie figuur 1, pagina 26).

Worden er meer antibiotica ingezet op grotere bedrijven?

Uit onderzoek van Wageningen UR blijkt dat op grote bedrijven (meer quotum) meer antibiotica worden gebruikt. Dit blijkt niet uit de cijfers van Arts & Dier. Wel blijken op kleine bedrijven (< 50 koeien) minder antibiotica te worden ingezet (2,1 ddd), maar boven deze bedrijfsomvang waren er vrijwel geen verschillen tussen de grootteklassen. Wel is de spreiding tussen de individuele bedrijven groot. Waarom ligt de ddd op kleine bedrijven lager? "In deze groepen bevinden zich vooral extensieve bedrijven en ook zitten er enkele bedrijven tussen waar in 2012 geen antibiotica zijn ingezet", vertelt Berg. "Wij hebben op basis van onze administratie nogmaals gecheckt of dit klopte, maar het bleek echt waar te zijn", vult rundvee-dierenarts Marc Luijben aan.

Hoe hoger de productie per koe, hoe meer antibiotica?

Alleen op de bedrijven met relatief lage melkproducties per koe (< 7.000 kg/jr) lag het aantal ddd iets lager. Daarboven bleek er geen verband te zijn tussen de melkproductie en het aantal ddd. Dit komt niet overeen met onderzoek van Wageningen UR. De universiteit zag dat meer antibiotica werden ingezet op bedrijven waar de koeien meer melk gaven.

Dierenarts Frieda Berg (l.) en zesdejaarsstudent Diergeneeskunde Mariëtte Verduijn analyseerden de antibioticumgebruikscijfers van 184 melkveebedrijven.
FOTO: GR

Oudere koeien zijn gemiddeld iets gevoeliger voor infecties

Weloverwogen omgaan met antibiotica

- 1 Staar je niet blind op de ddd. Het doel is niet om zo min mogelijk antibiotica te gebruiken, het doel is een goedlopend bedrijf met gezonde dieren te realiseren.
- 2 Een goedlopend bedrijf met gezonde dieren werkt eenduidig. Er is een visie op het voeren van de koeien, maar ook op het behandelen van de koeien. Voor het behandelen wordt een eenduidig behandelplan gevolgd, waarin ook staat op welk moment wordt ingegrepen.
- 3 Neem melkmonsters om je antibioticumgebruik te evalueren en het gebruik van tweedekeusmiddelen beter te onderbouwen. Neem bijvoorbeeld tien melkmonsters van koeien met klinische en tien melkmonsters van koeien met subklinische mastitis op jaarbasis.
- 4 Gebruik niet onnodig veel antibiotica voor koeien die een slechte genezingskans hebben. Breng samen met uw dierenarts de hoogcelgetaldieren in beeld. Chronische gevallen of herhalingsgevallen hebben een lager genezingspercentage.

Daarnaast relateert Berg het antibioticumverbruik aan de levensproductie van de koeien. Uit deze analyse bleek dat het aantal ddd licht oploopt naarmate de levensproductie toeneemt (zie figuur 2). "Dit stemt overeen met onze praktijkervaringen. Oudere koeien zijn gemiddeld genomen iets gevoeliger voor infecties, zoals uierontsteking", aldus Luijben.

Laag tankmelkcelgetal gerelateerd aan hoog antibioticagebruik?

In het Wageningse onderzoek werd een duidelijk verband gevonden tussen het tankmelkcelgetal en het antibioticagebruik. Op bedrijven waar meer antibiotica werden ingezet, lag het tankmelkcelgetal gemiddeld lager. "Ook in ons onderzoek kwam dit naar voren", vertelt Berg. Op bedrijven met een celgetal tot 220.000 cellen/ml werden gemiddeld rond 4 ddd gegeven. Op bedrijven met een celgetal hoger dan 290.000 cellen/ml was het aantal ddd gemiddeld 2,25.

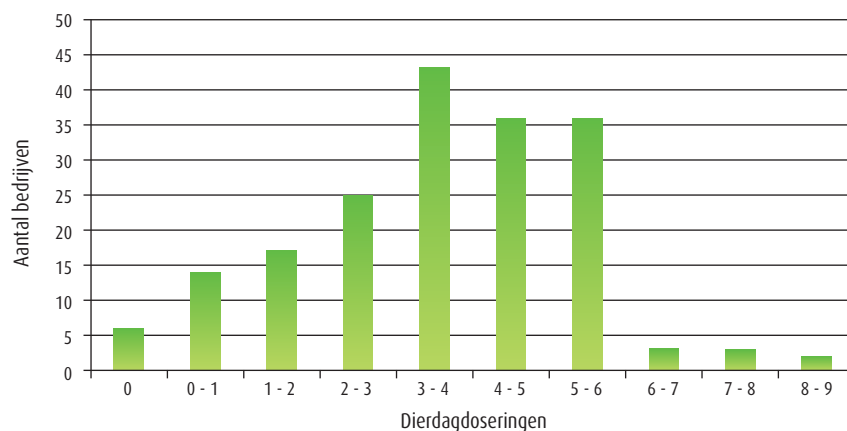
Droogzetters worden vrij standaard gebruikt op de melkveebedrijven en maken een relatief groot deel uit van het totale aantal ddd (zie figuur 3). Alles wat daarbovenop komt, is voor de behandeling van infecties. Op bedrijven waar heel consequent wordt droog gezet met droogzetters, is het tankmelkcelgetal het laagst.

Binnen Arts & Dier is een beperkt aantal melkveehouders al langer bezig met het selectief droogzetten. Het gaat hier om doorsneemelkveebedrijven, waar bepaalde koeien zonder antibiotica worden drooggezet. Berg: "Droogzetten zonder antibiotica kan, mits je hele management daarop goed is afgestemd."

De dierenartsen ervaren dat de antibiotica-analyses veehouders bewuster maakt van de inzet van antibiotica. "Onze veehouders gaan nu vragen naar de ddd en willen weten hoe zij het doen ten opzichte van collega-veehouders", ervaart Berg. Deze bewustwording is essentieel voor het verder verlagen van het gebruik. §

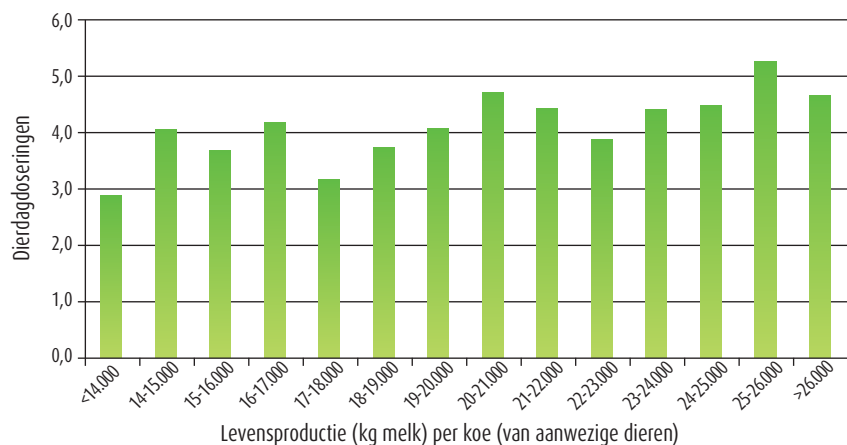
Figuur 1

Antibioticumgebruik in 2012.

Figuur 2

Levensproductie in relatie tot het aantal dierdagdoseringen (ddd).

Figuur 3

Dierdagdoseringen (ddd) in relatie tot het tankmelkcelgetal.

